

УДК 81'373

DOI: 10.32342/2523-4463-2020-2-20-26

Г.М. УДОВІЧЕНКО,
*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри іноземної філології, українознавства
та соціально-правових дисциплін
Донецького національного університету економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського (м. Кривий Ріг)*

МАЄТКОВІ РЕАЛІЇ В ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІЙ СИСТЕМІ МОВИ

Надзвичайно важливим об'єднуючим фактором для будь-якої нації є її мова, якою вона мислить, спілкується, передає у спадок нащадкам. Вона є втіленням культури народу, психологічних ознак, ідентифікаційним його елементом. У процесі комунікації навіть в осіб, що однаково добре володіють однією мовою, спостерігаються проблеми у взаєморозумінні, адже вони є представниками різних культур і, відповідно, мають різне уявлення, світосприйняття одних і тих же речей і явищ.

Масив класичної літератури до середини ХХ ст. часто містить реалії, що пов'язані з притаманним для більшості місцем проживання – маєтками, які визначали не лише матеріальний, соціальний, а й культурний рівень суспільства того часу.

Метою цієї статті є визначення місця «реалії» у лексико-семантичній системі мови, аналіз проблеми перекладу історичних, а саме маєткових реалій у художньому творі.

У результаті дослідження з'ясовано, що реалії – це слова або вирази, що позначають предмети, поняття, ситуації, яких не існує в практичному досвіді людей, що говорять іншими мовами. Реаліями є різноманітні фактори, що вивчаються зовнішньою лінгвістикою і перекладознавством, як-от державний устрій певної країни, історія та культура певного народу, мовні контакти носіїв цієї мови і таке інше з точки зору їх відображення в певній мові. До них належать предмети матеріальної культури, що служать основою для номінативного значення слова, а також слова, що позначають національно-специфічні особливості життя та побуту. У зв'язку з укладом життя «родових гнізд» маєткові реалії, як реалії-предмети, так і реалії-слова, займали важливе місце в житті людей ХVIII–ХІХ ст., що не могло не позначитися в літературі того часу. Це є значущою історичною і культурною цінністю та викликає, до того ж, інтерес з боку сучасного читача. Переклад таких реалій викликає певні труднощі у роботі перекладача і потребує додаткового вивчення та аналізу.

Ключові слова: реалія, історична реалія, маєткова реалія, переклад.

Чрезвычайно важным объединяющим фактором для любой нации является ее язык, на котором она мыслит, общается, который передает по наследству потомкам. Он является воплощением культуры народа, психологических признаков, идентификационным его элементом. В процессе коммуникации даже у лиц, одинаково хорошо владеющих одним языком, наблюдаются проблемы во взаимопонимании, ведь они являются представителями различных культур и, соответственно, имеют разное представление, мировосприятие одних и тех же вещей и явлений.

Массив классической литературы до середины ХХ в. часто содержит реалии, связанные с присущими большинству местами жительства – именами, которые определяли не только материальный, социальный, но и культурный уровень общества того времени.

Целью данной статьи является определение места «реалии» в лексико-семантической системе языка, анализ проблемы перевода исторических, а именно поместных реалий в художественном произведении.

В результате исследования было выяснено, что реалии – это слова или выражения, обозначающие предметы, понятия, ситуации, которых не существует в практическом опыте людей, говорящих на других языках. Реалиями являются разнообразные факторы, изучаемые внешней лингвистикой и переводоведением, такие как государственное устройство данной страны, история и культура дан-

ного народа, языковые контакты носителей этого языка и т. д. с точки зрения их отражения в данном языке. К ним относятся предметы материальной культуры, служащие основой для номинативного значения слова, а также слова, обозначающие национально-специфические особенности жизни и быта. В связи с укладом жизни «родовых гнезд» поместные реалии, как реалии-предметы, так и реалии-слова, занимали важное место в жизни людей XVIII–XIX вв., что не могло не отразиться и в литературе того времени. Это является значимой исторической и культурной ценностью, и пользуется, к тому же, интересом со стороны современного читателя. Перевод таких реалий вызывает определенные трудности в работе переводчика и требует дополнительного изучения и анализа.

Ключевые слова: реалия, историческая реалия, поместная реалия, перевод.

Для більшості націй однією з основних ознак їх спільності є наявність у них власної мови. Мова є втіленням культури народу, який спілкується, мислить нею, а тому неможливо зрозуміти процес становлення і мислення особистості у відриві від культури соціальної спільності, а точніше нації, до якої особистість належить. У представників різних націй і мов у процесі комунікації виникає два типи проблем: по-перше, власне лінгвістична і, по-друге, проблема наявності різного нелінгвістичного досвіду, тобто притаманних для кожної нації ментально-культурних, світоглядних, психологічних ознак. Часто можна спостерігати, як люди, що однаково добре володіють однією і тією ж мовою, не можуть точно і чітко зрозуміти один одного через різницю культур. Адекватне взаєморозуміння двох учасників комунікативного акту, що належать до різних національних культур, часто називають міжкультурною комунікацією, а процес засвоєння особистістю, що виросла в культурі А, елементів культури Б – аккультурацією [1, с. 48].

У сучасному вітчизняному та зарубіжному перекладознавстві дослідженням перекладу реалій займалися Л. Бархударов, С. Влахов, Г. Гайдученко, Є. Еткінд, Р. Зорівчак, Дж. Кетфорд, А. Лілова, М. Новикова, Д. Островський, А. Попович, Я. Рецкер, С. Флорін.

Причиною вибору аналізу особливостей перекладу маєткових реалій стало те, що весь пласт європейської літератури, який ми в побуті називаємо «класичною», був написаний до середини ХХ ст., і величезну роль у цій літературі відіграють, так звані маєтки, що визначали не лише матеріальний, соціальний, а й культурний рівень суспільства того часу. На цьому наголошують Г. Карпенко [2], К. Рутковська [3], М. Акімова [4], Е. Дмитрієва [5] та ін.

Метою цієї статті є визначення місця «реалії» у лексико-семантичній системі мові, аналіз проблеми перекладу історичних, а саме маєткових реалій у художньому творі.

Як філософія, так і філологія несуть у собі два підходи до вивчення мови. Один – визнання її тісного зв'язку з позамовною дійсністю, суспільством, тобто усвідомлення її соціального характеру. Другий підхід найбільш чітко було сформульовано Ф. де Соссюром: «єдиним та істинним об'єктом лінгвістики є мова, аналізована у собі і для себе» [1, с. 10]. Його позиція набула продовження в структурній лінгвістиці, в якій також видно відмову від залучення до аналізу хоча б мінімального мовного матеріалу. «Мова має вивчатися як особливе явище, не змішуючись із «зовнішніми» (історичними, психологічними, соціальними та іншими) аспектами», – вважали представники Празького лінгвістичного гуртка [6, с. 204]. До другої половини ХХ ст. тільки ортодоксальні структуралісти данського і американського типу все ще намагалися «створити універсальну лінгвістичну теорію, незалежну від конкретної мови і взагалі в принципі не пов'язану з матеріальною стороною» [6, с. 220].

Соціальність мови можна розуміти як діалектичну єдність мови і культури, мови і суспільства. «У будь-який момент розвитку культури обслуговуюча її мова відображає її повністю і адекватно, інакше кажучи, суспільство визначає прогрес у мові, особливо її рухомих рівнів, з іншого боку, припустимо говорити і про певний вплив мови на розвиток культури (зокрема у сфері фольклору і художньої літератури). У цій залежності спостерігаються відомі конфлікти і навіть неповні відповідності, розвиток відбувається шляхом поляризації та синтезу протиріч, тому єдність, про яку йде мова, дійсно є діалектичною, а будь-які спроби встановити механічну пов'язаність обох елементів (зазвичай вважають, що мова сліпо йде за змінами в суспільстві) межують з вульгаризацією цієї єдності» [1, с. 13].

Цю єдність мови і суспільства, мови і культури вивчає соціолінгвістика. Корелятом соціолінгвістики в методиці викладання іноземних мов є лінгвокраїнознавство. «Спільно із соціолінгвістикою лінгвокраїнознавство розглядає мову в сукупності її соціальних ха-

рактистик; на відміну від соціолінгвістики, у лінгвокраїнознавстві розглядаються прийоми презентації та активізації відомостей з національної культури у мовному навчальному процесі» [1, с. 59].

Дані лінгвокраїнознавства і соціолінгвістики мають велике значення для теорії перекладу, оскільки для будь-якого перекладача важливе знання соціокультурного фону.

Будь-яка національна культура складається з національних та інтернаціональних одиниць. Для кожної культури інтернаціональні, тобто запозичені, одиниці будуть свої власні, і в разі порівняння двох культур інтернаціональні одиниці у кожній парі культур будуть різними. У сфері збігу культур досить вказати (назвати) іншомовний еквівалент слова або явища, щоб семантизація за допомогою іншомовного еквівалента відбулася в той же момент.

Люди вступають в акт спілкування для отримання певної інформації, що означає споконвічну нерівність комунікантів, яка виникає за рахунок того, що частина знань будь-якої людини отримана нею в результаті абсолютно індивідуального досвіду. «Як правило, комуніканти із самого початку намагаються визначити загальний для них обсяг знань і потім інтуїтивно враховують його; це відображається зазвичай і на формі мови і на її змісті. Такі загальні для учасників комунікативного акту знання здобули назву фонових знань» [1, с. 8]. У словнику О. Ахманової фонові знання визначені як «обопільне знання реалій мовцем і слухачем, що є основою мовного спілкування» [7, с. 498]. Тільки за наявності загальних фонових знань або можливості чітко пояснити різницю один одному комуніканти зможуть зрозуміти один одного. «Фонові знання ґрунтуються на кумулятивній (накопичувальній) функції мови, на здатності мови виступати як сховищем колективного досвіду, на її здатності закріплювати накопичений колективний досвід безпосередньо у формах мови, у будівельних одиницях мови – словах, фразеологізмах, мовних афоризмах» [8, с. 9]. «Кумулятивна функція мови – це, власне, включення культури в мову і мови в культуру, зв'язок мови і культури» [1, с. 13].

З огляду на те, що мова відображає і виражає культуру народу, що говорить нею, то і фонові знання поділяють за їх зв'язком з культурою. Найширший щабель – це загальнолюдські знання (наприклад, явища природи), далі регіональні відомості (не всі жителі півночі, втім, і центральної України, знають, що таке мангрове дерево) і, нарешті, відомості, які мають всі члени певної етнічної і мовної спільноти» [1, с. 210].

Оскільки фонові знання відомі всім членам національної спільноти, вони утворюють частину масової культури, на яку спираються письменники. Фонові знання як елемент масової культури, підкорюючись її загальній закономірності, поділяються на актуальні і фонові знання культурної спадщини. Останні дуже мінливі: загальновідоме вчора часто перестає бути актуальним сьогодні. Прикладів тому безліч. Взяти хоча б таке відоме в Україні початку 1990-х рр. XX ст. слово «ваучер». Сьогодні мало хто з українців молодше 25 років знає, що це таке, а 15 років тому воно було настільки популярним, що деякі навіть називали ним своїх домашніх улюбленців.

Мова як сукупність засобів вираження постійно змінюється (особливо швидко у сфері лексичного складу), у середньому кожні п'ятдесят років синхронний зріз літературної мови буде дуже сильно відрізнятися від попереднього. Те саме і з культурою: країнознавчі знання людини початку XXI ст. глобально відрізняються від знань, скажімо, людини 1970-х рр. XX ст., не кажучи вже про фонові знання людини середини XIX ст., навіть найосвіченішої. Особливо великі зміни і в мові, і в актуальній масовій культурі відбуваються в періоди великих соціальних потрясінь.

«Людина як зосередження масової культури є продуктом історії. Фонові знання є результатом історичного розвитку певної етнічної або національної спільноти рівною мірою» [1, с. 220]. Є. Верещагін і В. Костомаров називають ці знання країнознавчими і роблять їх об'єктом вивчення лінгвокраїнознавства.

У своїй праці О. Мельник та Т. Нікіфорова говорять про те, що «перекладач науково-популярного тексту має враховувати фонові знання читацької аудиторії, яка не обізнана з вузькою проблематикою етнопсихології та антропології, сприймає нові для себе відомості про <...> ментальність, тож численні назви реалій здатні підсилювати пізнавальний інтерес» [9, с. 385].

У науковій літературі фонові знання найчастіше можна зустріти під терміном «реалії». Це «слова, які називають елементи побуту та культури, історичної епохи і соціального ладу, державного устрою та фольклору, тобто специфічних особливостей певного народу, країни, незнайомих іншим народам і країнам» [10, с. 7].

З огляду на те, що реалії передають національну своєрідність оригіналу, то їх передавання відносять до однієї з основних проблем теорії перекладу. Сам термін, втім, як і проблема, з ним пов'язана, був використаний в працях таких вчених, як Л. Соболев, В. Чернов, Л. Бархударов, М. Алексеев, С. Влахов і С. Флорін, В. Комісарів, Г. Шатков, Ю. Караулов, Є. Верещагін, А. Федоров, В. Гак, Ю. Кербі, Г. Колшанській, Р. Ладло, І. Келлер, А. Супрун, Я. Рецкер, Л. Нелюбин, Г. Хухуні, Н. Миронова, І. Бугулов, Л. Мікуліна та ін.

Згідно із словниковим визначенням, це «будь-який предмет матеріальної культури», «в класичній граматиці різноманітні чинники <...>, як-от державний устрій певної країни, історія та культура певного народу, мовні контакти носіїв цієї мови і т. ін. з точки зору їх відображення в певній мові», «предмети матеріальної культури, що служать основою для номінативного значення слова» [10, с. 7].

У Тлумачному перекладознавчому словнику Л. Нелюбін визначає реалії як «1. Слова або вирази, що означають предмети, поняття, ситуації, яких не існує в практичному досвіді людей, що говорять іншою мовою. 2. Різноманітні фактори, що вивчаються зовнішньою лінгвістикою і перекладознавством, як-от державний устрій певної країни, історія і культура певного народу, мовні контакти носіїв цієї мови і т. ін. з точки зору їх відображення в певній мові. 3. Предмети матеріальної культури, що служать основою для номінативного значення слова. 4. Слова, що позначають національно-специфічні особливості життя та побуту» [11, с. 178].

Г. Томахін реалії визначає як «предмети матеріальної культури, що служать основою для номінативного значення слова» та «абстрактні сутності, пов'язані з духовними цінностями і звичаями народу, суспільно-історичним устроєм і культурно-соціальними традиціями країни, тобто всі реальні факти, що стосуються побуту, культури, історії країни, мова якої вивчається» [8, с. 10]. Таким чином, Г. Томахін настільки розширює межі поняття «реалія», що відносить до реалій навіть особливості прийняття їжі тощо, і це ще більше ускладнює розуміння реалій.

Після тривалих пошуків у своїй книзі С. Влахов і С. Флорін дають уточнене визначення реалій: «У нашому розумінні це слова (і словосполучення), що називають об'єкти, характерні для життя (побуту, культури, соціального та історичного розвитку) одного народу і чужі іншому; будучи носіями національного і / або історичного колориту, вони, як правило, не мають точних відповідників (еквівалентів) в інших мовах, а отже, не піддаються перекладу «на загальних підставах», вимагаючи особливого підходу» [10, с. 47]. Реалії належать до безеквівалентної лексики. Дуже багато науковців відносять до реалій і власні імена, у зв'язку з їх «яскравим конотативним значенням, що зумовлює здатність передавати національний і / або історичний колорит» [10, с. 13]. На відміну від терміна, який означає поняття, предмети і явища, які можуть бути як точно визначені, так і точно перекладені, реалія завжди має «місцеве і / або історичне забарвлення, характер літератури, в якій вживається ця лексична одиниця, і вузький і широкий контекст» [10, с. 12].

Багато реалій потрапляють до розряду діалектизмів, елементів зниженого стилю та інших лексичних відступів від літературної норми. Також реалії можуть траплятися й серед іншомовних вкраплень (лексики іноземною мовою або в транслітерації). Частина реалій є вже засвоєними мовою перекладу (МП), і вони фігурують у словниках МП, тобто їх форма і правила вживання досить жорстко визначені. Перекладач має враховувати цей момент, заглядаючи частіше до словника.

Найчастіше, якщо реалія хоч якось засвоєна мовою, то питання про те, реалія це чи ні, вирішує сам перекладач.

За Влаховим-Флориним, «переклад історичних реалій – це по суті передавання тимчасової забарвленості цих слів на додаток до їх матеріального змісту й інших видів конотацій» [10, с. 145]. Історичними стають багато реалій залежно від різних обставин, у тому числі від їх семантики (військові: тачанка, географічні – «наша Батьківщина – ¼ частини на суші»).

«Історичні реалії перекладач може зустріти 1) у старих авторів, умовно кажучи, в архаїчних творах, і 2) у сучасних письменників у сюжетах з далекого або близького минулого, у таких випадках ми говоримо про архаїзовані твори. Відмінності між тим і іншим вимагають і різного підходу при перекладі реалій у них» [10, с. 146].

Сьогодні, на початку XXI ст., дуже складно зустріти автора, який звертається до минулого, що відстає від нас більш ніж на 20–50 років. Звичайно, в цих творах можна зустріти згадки садиб, замків, родових гнізд, але це саме згадки, зроблені сучасником для сучасників, які включають в себе всі необхідні пояснення та уточнення – занадто сильно змінився світ за останні 100 років, і на це змушені зважати навіть письменники та історики.

А. Федоров визначив мету перекладу архаїчного твору таким чином: «Ознайомити сучасного читача з літературною пам'яткою, яка в момент свого створення, тобто для читача своєї епохи теж була сучасною», що «передбачає використання в основному сучасної мови в перекладі, хоча б і з відбором словникових та граматичних елементів, які в певних випадках дозволили б дотриматися потрібної історичної перспективи» і показати точно «дистанцію часу» між епохою створення твору і сучасністю [12, с. 285].

С. Влахів і С. Флорін згодні з цим визначенням А.В. Федорова, вважаючи, що до «словникових елементів» він перш за все відносить реалії [10, с. 147].

І. Лівий про архаїчні твори говорить: «якщо національна специфіка вже сама по собі історична, то риси епохи не завжди виступають як складова частина національної специфіки: бувають історичні явища, міжнародні по самій своїй суті, наприклад, лицарська культура епохи феодалізму, вимагає від перекладача передавання історичних реалій (костюм, зброя) <...> Тільки там, де лексична одиниця є носієм значення, типового для історичного середовища оригіналу, її можна перенести в переклад: це випадок «побутових» слів, таких, як рикша, томагавк, частушка, кинджал» [13, с. 127–128]. І. Лівий також вважає (там же), що предмети і поняття, пов'язані з добою оригіналу (епохою його написання і описаною в ньому епохою) не можна перекладати «в цілому незабарвленою чистою рідною мовою», бо тоді переклад стане знебарвленим і відірваним від свого середовища.

Думка С. Львова така: «Намагатися при перекладі створити не тільки твір художньої літератури, а й пам'ятку мови минулої епохи – завдання навряд чи плідне. Історію мови слід вивчати не за перекладами, а за оригіналами» [цит. за: 10, с. 148–150].

Думка відомого угорського перекладача і теоретика перекладу Л. Кардоша помітно відрізняється: «в принципі ми проти архаїзації НЕ архаїзованих, а просто старих текстів».

Однак не слід забувати, що багато майстрів художнього перекладу здатні ледь вловимими, найтоншими прийомами підкреслити вік оригіналу, не відмовляючись при цьому від відтворення його засобами сучасної мови [цит. за: 10, с. 148–150].

За словами Г. Гафурової, один з цих прийомів – це «вміле, тактовне передавання відповідних реалій і термінів» для створення «подвійної стилістичної точки зору, або подвійної дистанції: між нами і автором і між автором і описуваним ним часом» [цит. за: 10, с. 148–150].

С. Влахів і С. Флорін доходять висновку про те, що «збереження (транскрипція) занадто великого числа історичних реалій при перекладі архаїчного твору було б навмисним, неспівзвучним із загальним тоном розповіді і не відповідало б намірам старого майстра, який описує сучасну йому дійсність. Інша річ у творі архаїзованому; автор навмисно вводить у текст історичні реалії, і заміна їх більш нейтральними відповідниками (калькою, описовим перекладом та ін.) йшла б уже врозріз із його задумом» [10, с. 148].

Аналіз особливостей перекладу маєткових реалій є необхідним для вирішення певних перекладацьких труднощів.

Спочатку необхідно уточнити сам термін. Якщо в європейській культурі, а відповідно і літературі під маєтком завжди мався на увазі шматок землі, що перебуває в приватній власності з усіма наслідками, що впливають звідси, правами і обов'язками, то на Русі до 1784 р. маєток надавався державою за несення військової та державної служби і не підлягав продажу, обміну і спадкуванню, на відміну від вотчини. Вотчина в Росії була найдавнішим видом родового маєтку, який переходив у спадок, з 1784 р. вона злилася з маєтком в єдиний вид власності. Синонімами при перекладі можна вважати вотчину, маєток, сеньйор, манор. Таким чином, поняття «маєток» цілком може бути застосоване до різних видів історичних родових маєтків.

Така велика увага приділяється саме родовим гніздам, адже вони були обов'язковим місцем дії в 90% творів літератури XVIII–XIX ст. Твори зазначеного періоду є величезним пластом літератури як за значущістю, так і за обсягом. Їх історична і культурна цінність настільки висока, що вони є не тільки популярним для читання, але і є обов'язковими до вивчення як в школах, так і у ЗВО усіх країн. Причина цього дуже проста: основна маса людей, особливо освічених, цікавиться своїм минулим, своїм корінням, розуміючи, що минуле і майбутнє нерозривно пов'язані через сьогодення.

У XVIII–XIX ст. соціальна структура суспільства європейських держав була більш-менш однорідною. Основною складовою в цій соціальній структурі було панство, що у європейській і слов'янській культурі прийнято називати дворянством. Відмітною рисою дворянства була наявність маєтку, родового гнізда, яким один рід володів упродовж багатьох років. Як ми вже з'ясували, термін «маєток» відповідає за своїм смисловим наповненням всім видам маєтків.

У період до початку Першої світової війни, тобто в XVIII–XIX ст. і аж до другого десятиліття XX ст. маєтки використовувалися знаттю як звичайні місця постійного проживання. Завдяки цьому величезна кількість людей, безпосередньо не пов'язана з маєтками, взаємодіяла з ними. Усі вони якимось називали господарів маєтків, слуг, які працювали в маєтках, обов'язки слуг, способи проведення часу господарів, різні предмети на території родових гнізд тощо. Усі ці слова можна впевнено віднести до розряду реалій того часу, спираючись на наведені вище визначення поняття реалії.

Таким чином, маєткові реалії, як реалії-предмети, так і реалії-слова, посідали значне місце в житті людей XVIII–XIX ст., що не могло не відобразитися в літературі того часу.

У XX ст. знизилася сама роль маєтків через зниження ролі знаті у суспільстві і через збільшення мобільності людей, легкість їх пересування по світу, тобто зменшення прихильності до місця проживання роду, малої батьківщини. Маєток перестав бути місцем постійного проживання великої частини суспільства, а отже, і не згадувався так часто, як раніше, у мові людей. Саме поняття маєтку стало архаїзмом у багатьох країнах, які пройшли через комуністичні революції. Усе це знизило роль маєтку як місця дії в літературі XX ст., з одного боку, і додало проблем при перекладі маєткових реалій – з іншого.

Якщо в літературі XVIII–XIX ст. навряд чи зустрівся б хоч один твір, дія якого хоч на короткий час не відбувалося б у маєтку, то в XX ст. таких творів більшість, хоча, звичайно, в деякій кількості творів можна зустріти родові гнізда, згадані хоча б побіжно.

Проблема друга полягає в тому, що маєтки у XVIII–XIX ст. були у всіх цивілізованих країнах, але при цьому в різних країнах вони сильно відрізнялися один від одного. Маються на увазі будівлі, що розташовувалися на території, їх призначення, люди, які обслуговували територію і будівлі, їх обов'язки і становище, відносини господарів маєтків як зі слугами, так і з іншими співгромадянами, тобто маєткові реалії різних країн розрізнялися такою мірою, що це викликає труднощі при перекладі.

Таким чином, ми маємо два види складнощів. По-перше, це переклад маєткових реалій як історичних для сьогоdnішнього читача, по-друге, власне процес перекладу через різницю в поняттях, про які розмовляють різними мовами. Для вирішення поставленої проблеми необхідно взяти будь-який твір з достатньою кількістю маєткових реалій, його переклад або переклади і, класифікувати знайдені реалії, оцінити, як вони були перекладені, і що з цього краще використовувати в подальшому, а що є невдалим прикладом для майбутніх перекладачів.

Підсумовуючи все вищесказане, доходимо висновків про те, що реалії – це слова або вирази, що позначають предмети, поняття, ситуації, яких не існує в практичному досвіді людей, які говорять іншими мовами. Реаліями є різноманітні фактори, що вивчаються зовнішньою лінгвістикою і перекладознавством, такі як державний устрій певної країни, історія та культура певного народу, мовні контакти носіїв певної мови тощо з точки зору їх відображення в цій мові. До них належать предмети матеріальної культури, що служать основою для номінативного значення слова, а також слова, що позначають національно-специфічні особливості життя та побуту. У зв'язку з укладом життя «родових гнізд» маєткові реалії, як реалії-предмети, так і реалії-слова, займали важливе місце в житті людей XVIII–XIX ст., що не могло не відобразитися в літературі того часу. Це є значущою історичною і культурною цінністю та користується, до того ж, інтересом з боку сучасного читача. Переклад таких реалій викликає певні труднощі у роботі перекладача і потребує додаткового вивчення та аналізу.

Список використаної літератури

1. Верещагин Е.М. Язык и культура / Е.М. Верещагин, В.Г. Костомаров. – М.: Русский язык, 1976. – 248 с.
2. Карпенко Г.Ю. О «реализмах» (рассказ О.Н. Ольнем «Тихий угол» и литературные воспоминания С.Н. Дурылина «В родном углу») / Г.Ю. Карпенко // Проблемы исторической поэтики. – 2020. – Т. 18. – Вып. 3. – С. 221–247. DOI: 10.15393/j9.art.2020.7982.
3. Rutkovska K. A linguistic and cultural image of the manor in Lithuania / K. Rutkovska // Acta Baltico-Slavica. – 2018. – Volume 42. – P. 151–172. DOI: 10.11649/abs.2018.010.
4. Акимова М.С. «Дряхлеют парки вековые»: образ парка в русской поэзии XIX – начала XX вв. / М.С. Акимова // Studia Litterarum. – 2020. – Т. 5. – Вып. 1. – С. 178–193. DOI: 10.22455/2500-4247-2020-5-1-178-193.
5. Дмитриева Е.Е. Бретонский замок ла Менне, два романа и два не поладивших между собой романиста (Стендаль и герцогиня де Дюра) / Е.Е. Дмитриева // Shagi / Steps. – 2020. – Т. 6. – Вып. 3. – С. 228–243. DOI: 10.22394/2412-9410-2020-6-3-228-243.
6. Нелюбин Л.Л. История науки о языке / Л.Л. Нелюбин, Г.Т. Хухуни. – М.: Изд-во МГОУ, 2004. – 330 с.
7. Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов / О.С. Ахманова. – М.: Советская энциклопедия, 1969. – 608 с.
8. Томахин Г.Д. Америка через американизмы / Г.Д. Томахин. – М.: Высшая школа, 1982. – 215 с.
9. Мельник О.М. Відтворення реалій у науково-популярному тексті (на матеріалі розвідки Кейт Фокс «Спостерігаючи за англійцями») / О.М. Мельник, Т.В. Нікіфорова // Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Філологічні науки». – 2020. – № 1 (19). – С. 380–386.
10. Влахов С.И. Непереваемое в переводе: монография / С.И. Влахов, С.П. Флорин. – М.: Высшая школа, 1986. – 416 с.
11. Нелюбин Л.Л. Толковый переводоведческий словарь / Л.Л. Нелюбин. – М.: Флинта – Наука, 2003. – 318 с.
12. Федоров А.В. Основы общей теории перевода / А.В. Федоров. – М.: Высшая школа, 1983. – 303 с.
13. Левый И. Искусство перевода / И. Левый. – М.: Прогресс, 1974. – 397 с.